DOMSTOLENS DOM
AF 13. OKTOBER 1977 [1]

Fonds national de retraite des ouvriers mineurs mod Giovanni Mura (anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Cour du travail de Mons)

Sag 22/77

Sammendrag

Social sikring af vandrende arbejdstagere — sociale ydelser — ret erhvervet i henhold til en enkelt medlemsstats lovgivning — anvendelse af denne i sin helhed — ordningens fordele — sammenlægning og forholdsmæssig beregning — fortrin
(Forordning nr. 1408/71, artikel 46, stk. 1)

Oppebærer en arbejdstager pension udelukkende i henhold til national lovgivning, er forordning nr. 1408/71 ikke til hinder for, at den nationale lovgivning i sin helhed finder anvendelse på ham, herunder de nationale regler om forbud mod dobbeltydelser, idet det herved er en betingelse, at viser den nationale lovgivning sig at være mindre gunstig for arbejdstageren end ordningen med sammenlægning og forholdsmæssig beregning, skal denne sidste anvendes, som foreskrevet i artikel 46, stk. 1 i forordning nr. 1408/71.

I sag 22/77

angående en anmodning, som i medfør af EØF-traktatens artikel 177 er indgivet til Domstolen af Cour du travail de Mons for i den sag, som verserer for nævnte ret mellem

FONDS NATIONAL DE RETRAITE DES OUVRIERS MINEURS, Bruxelles,

og

GIOVANNI MURA, Boussu (Belgien),

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 12 i Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971 (II), s. 366; org.ref. JO L 149, s. 2),

afsiger

1 — Processprog: Fransk.

DOMSTOLEN

sammensat af: præsidenten H. Kutscher, afdelingsformændene M. Sørensen og G. Bosco, dommerne A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe og A. Touffait,

generaladvokat: J.-P. Warner
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Sagsfremstilling

De faktiske omstændigheder, retsforhandlingernes forløb og de skriftlige indlæg, som er indgivet i medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

I — De faktiske omstændigheder og skriftvekslingen

Sagsøgte i hovedsagen, den italienske statsborger Mura, arbejdede som minearbejder i Frankrig fra 1958 til 1962 (nærmere bestemt i 4 år, 5 måneder og 14 dage) og i Belgien fra 1962 til 1973 (11 år).

Fra den 1. november 1973 blev han tildelt belgisk invalidepension. Kravene til beskæftigelsesperiodens længde i artikel 1, stk. 2 i den kongelige belgiske anordning arrêté royal af 19. november 1970, kunne opfyldes i medfør af de forsikringsperioder, der var tilbagelagt i Belgien. Ligeledes fra den 1. november 1973 fik Mura tilkendt fransk invalidepension, dog kun en forholdsmæssig beregnet del af dennes fulde beløb. Den franske ydelse blev erhvervet ved sammenlægning af de belgiske og franske arbejdsperioder, idet de forsikringsperioder, der var tilbagelagt i Frankrig, ikke var tilstrækkelige til at udløse den franske pension.

Da sagsøger i hovedsagen, Fonds national de retraite des ouvriers mineurs (minearbejdernes statslige pensionskasse, FNROM) fik kendskab til den franske pension, formindskede den den belgiske pension tilsvarende, modregnede den franske pension for perioden mellem 1. november 1973 og 31. marts 1975 (20 745 FB) og krævede, at Mura skulle tilbagebetale et allerede oppebåret beløb på 10 181 FB.

Denne reduktion skete i henhold til de nationale anti-sammenlægningsregler (artikel 23 i ovennævnte kongelige anordning) og artikel 46, stk. 3 i forordning nr. 1408/71.

Mura anlagde herefter sag ved Tribunal du travail de Mons (1ste instans i arbejds- og socialretlige sager). Til støtte for sit krav om fuld belgisk pension henviste han især til Domstolens dom i sag 24/75 (Petroni, Sml. 1975, s. 1149). Tribunal du travail gav ham medhold. Efter at

FNROM havde ønsket sagen til Cour du travail de Mons, besluttede denne ret ved dom af 21. januar 1977 at udsætte sagen og at anmode Domstolen om at afgøre følgende præjudicielle spørgsmål:

»Har artikel 12 i EØF-forordning nr. 1408/71, der tillader sammenlægning af ydelser, forrang for interne »anti-sammenlægnings«-regler i tilfælde af, at fællesskabsreglerne bevirker en begunstigelse af den vandrende arbejdstager i forhold til den fastboende?«

Forelæggelsesdommen er indgået på Domstolen den 10. februar 1977.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Sammendrag af de skriftlige indlæg, der er indgivet til Domstolen i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen

Ifølge *FNROM* finder »anti-sammenlægnings«-reglerne i artikel 12, stk. 1 og 2 i forordning nr. 1408/71 ikke anvendelse på de ydelser, som beregnes efter artikel 46. De uberettigede dobbeltydelser, som artiklen tilsigter at undgå, forhindres nemlig af artikel 46, stk. 3.

Men hvis det antages, at en justering, der sker i medfør af sidstnævnte bestemmelse, er uforenelig med traktatens artikel 51, ville dette indebære:
- at artikel 46 skaber forskelsbehandling af den fastboende arbejdstager;
- at artikel 12 ligeledes er i modstrid med artikel 46, stk. 1, første afsnit;
- at artikel 12 må erklæres uforenelig med traktatens artikler 7, 48 og 51, og altså ikke kan have forrang for de nationale »anti-sammenlægnings«-regler.

Mura fremsætter to indledende bemærkninger:
- skønt den franske kasse havde tilkendt ham en delpension på 2 003,81 FF årligt, har den belgiske institution reduceret hans belgiske pension med 2 603,45 FF. Den franske pension har således ikke kunnet udligne de nu tilbagetrukne, angiveligt foreløbigt udbetalte belgiske beløb, og Mura har derfor en fordring på sagsøgeren for dette med urette oppebårne beløb;
- det fremgår af artikel 1, stk. 2 i den kongelige anordning af 19. november 1970, som fastsætter de forsikringsperioder, som er nødvendige for at opnå den fulde invalidepension inden for særordningen for minearbejdere, til maksimalt 10 år, og af artikel 46, stk. 2, litra c) i forordning nr. 1408/71, at sagsøgte i hovedsagen havde ret til den belgiske pension uden reduktion.

Med hensyn til realiteten i det præjudicielle spørgsmål har Mura først anført, at Domstolen i flere sager har kendt for ret, at den omstændighed, at den vandrende arbejdstager i visse tilfælde er bedre stillet end borgerne i den stat, hvor han arbejder, skyldes den gældende ordning, der hviler på en simpel koordinering af nationale lovgivninger, som endnu ikke er harmoniserede.

Den belgiske myndighed kan kun anvende nationale regler om forbud mod dobbeltydelse i forbindelse med artikel 12 i forordning nr. 1408/71. Men denne bestemmelse tillader imidlertid ikke en sådan anvendelse, når dette sker for at formindske ensartede ydelser beregnet på grundlag af artikel 46.

I sine indlæg i sag 112/76, Manzoni, har den belgiske regering af Petroni-sagen (nævnt ovenfor) og Strehl-sagen (dom af 3. 2. 1977, endnu ikke offentliggjort), — hvorefter artikel 46, stk. 3 i forordning nr. 1408/71 er uforenelig med traktatens artikel 51 — udledt, at også artikel 12 i den nævnte forordning er uforenelig med traktatens artikler 7 og 48, idet den skulle indebære en forskelsbehandling af vand-

rende arbejdstagere i forhold til de arbejdstagere, som kun har haft beskæftigelse i en enkelt stat. Ganske vist forbyder artikel 7 og 48 enhver forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, men artikel 12 skaber i sig selv ingen forskelsbehandling grundet på arbejdstagerens nationalitet.

Ved en fortolkning af artikel 11 i forordning nr. 3, som indeholdt mere restriktive regler om forbud mod dobbeltydelser end i artikel 12 i forordning nr. 1408/71, har Domsolen i sagen Duffy (34/69, Sml. 1969, s. 169) og i sagen Kaufmann (184/73, Sml. 1974, s. 517) fastslået, at »bestemmelser i en medlemsstats lovgivning om, at en ydelse skal nedsættes eller stilles i bero i tilfælde af samtidig udbetaling af andre sociale ydelser, kun kan anvendes på de forsikrede, når disse erhverver krav på ydelser i henhold til europæiske forordninger«. I hovedsagens tilfælde er retten til den belgiske pension imidlertid erhvervet uafhængig af nævnte forordningers sammenlægningsregler. Visse institutioner gør imod de principper, som Domstolen har fastslået i disse to domme, to andre domme gældende, nemlig i sagerne Mancuso, 140/73, Sml. 1973, s. 1449, og Massonet, 50/75, Sml. 1975, s. 1473), hvori det siges, a nationale lovgivninger kan give regler for spørgsmålet om sammenlægning af pensioner i henhold til artikel 11 i forordning nr. 3, hvis der er tale om ydelser, der er modtaget uden anvendelse af fællesskabsforordninger. De nævnte institutioner mener derfor med føje at kunne anvende de nationale regler om forbud mod dobbeltydelser til at reducere de pensioner, som skal udbetales i henhold til deres egen lovgivning. Men anvendelsen af de nævnte regler frembringer sædvanligvis paradoksale og urimelige situationer. Det er derfor vigtigt, at sammenlægningsspørgsmålet også reguleres af en fællesskabsregel, som kan påberåbes for de nationale domstole, og underkastes Domstolens prøvelse.

Sagsøgte i hovedsagen har derfor foreslået følgende svar:

»Medlemsstaternes institutioner er ikke beføjede til at anvende nationale regler om forbud mod dobbeltydelser til at reducere ydelser, som er beregnet i henhold til fællesskabsretten. På fællesskabsrettens nuværende trin indeholder artikel 12 i forordning nr. 1408/71 ikke hjemmel til en reduktion af ensartede ydelser, som er erhvervet enten i medfør af en stats nationale lovgivning alene eller efter sammenlægning af forsikringsperioder«.

Den *belgiske regering* har henvist til sin argumentation i Manzoni-sagen og henholder sig i øvrigt fuldstændig til FNROM's bemærkninger.

Den *italienske regering* har anført, at artikel 12, stk. 2 i forordning nr. 1408/71 kan anvendes, idet Mura har ret til to ydelser af samme art. Da en fortolkning af bestemmelsens tekst kun kan føre til et bekræftende svar på det stillede spørgsmål, må det formenes, at den forelæggende ret har villet udtrykke tvivl med hensyn til nævnte bestemmelses anvendelighed, idet den, når der ikke foreligger et forbud mod dobbeltydelser i fællesskabsretten, efter omstændighederne kan medføre, at den vandrende arbejdstager stilles bedre end den fastboende.

Imidlertid er den tvivl, som udtrykkes af den belgiske ret, ubegrundet. I en ordning, der anerkendes som nødvendig — ikke af hensyn til skabelse af et autonomt regelsæt, men til koordinering og harmonisering af nationale lovgivninger — fandt Domstolen, at fællesskabsordningens formål ville blive ødelagt, hvis dens anvendelse forårsagede, at arbejdstageren skulle miste rettigheder, der var erhvervet i henhold til en enkel medlemsstats nationale lovgivning, og det var af disse grunde, at Domstolen erklærede fællesskabsrettens forbud mod dobbeltydelser for uforenelige med traktatens artikel 51. Hvis artikel 12, stk. 2 ikke måtte anvendes, ville den herved opståede mulighed af at anvende de nationale anti-sammenlægningsregler føre til, at den fællesskabsbestemmelse, som er erklæret ulovlig, igen får virkning i en anden form.

I afventen af en udtømmende fællesskabsordning vil det være mindre uheldigt at give den vandrende arbejdstager en fordel i henhold til de gældende fællesskabsbestemmelser end at løbe en risiko for at skabe en fuldstændig ufordelagtig situation for ham (se forslag til afgørelse fra generaladvokat Warner i sag 62/76, Strehl).

Der findes intet virkeligt sammenfald af hverken reelle eller fiktive perioder, idet den belgiske pension gives i henhold til en lovgivning, som er grundet på forsikringsbegivenheden »alene med den betingelse, at der er arbejdet i en periode på ti år« (jf. sag 50/75).

Den *nederlandske regering* har anført, at den i artikel 12, stk. 2, andet punktum indeholdte undtagelse fra hovedreglen er sådan defineret, at den ikke kan finde anvendelse på de nationale reduktionsklausuler. Den nævnte undtagelse gælder kun i tilfælde, hvor ydelser af samme art opgøres af institutioner i to eller flere medlemsstater i overensstemmelse med artikel 46. De ydelser, som opgøres »i overensstemmelse med artikel 46«, kan ikke omfatte dem, som allerede den nationale ret berettiger til: følgelig falder de nationale ydelser, som det drejer sig om i hovedsagen, ikke ind under undtagelsen i artikel 12, stk. 2, andet punktum.

Desuden er der ingen væsentlig forskel på artikel 12, stk. 2 i forordning nr. 1408/71 og artikel 11, stk. 2 i forordning nr. 3. Den begrænsning i rækkevidden af artikel 46, stk. 3, som kommer til udtryk i Petroni-dommen, medfører således, at den linje, som er trukket op i Domstolens praksis vedrørende forordning nr. 3, fortsat kan følges (jf. sagerne 140/73 og 50/75). Af denne praksis fremgår det klart, at nationale reduktionsklausuler bør anvendes i et tilfælde af sammenlægning som det i hovedsagen foreliggende. Hvis en sådan er umulig, må den del af ydelsen, som ikke bliver givet ved anvendelse af de nævnte klausuler, alligevel udbetales i henhold til forordningen, hvilket, når henses til Petroni-dommen, betyder, at der ikke er nogen ulempe forbundet ved at anvende bestemmelserne i artikel 46, stk. 3 på den. Den eksisterende forbindelse mellem artikel 12, stk. 2, andet punktum og artikel 46, stk. 3 betyder altså i praksis, at en reduktion altid bør ske efter en af de to bestemmelser.

Endelig kan traktatens artikler 48 og 51 ikke medføre, at en arbejdstager kan opnå ydelser, som tilsammen overstiger den løn, han fik under sin arbejdsperiode. Herudover ville der foreligge en krænkelse af princippet om ligelig behandling, dersom de ydelser, som gives efter en tredjestats lovgivning, blev reduceret. Den nederlandske regering har desangående henledt opmærksomheden på de præjudicielle spørgsmål, som Sozialgericht Augsburg har stillet i sag 32/77 (Giuliani mod Landesversicherungsanstalt Schwaben).

Det forenede Kongeriges regering har anført, at hvis princippet i Petroni-dommen skal bekræftes på den måde, at artikel 46, stk. 3 ikke kan være hjemmel for nogen reduktion af en ydelse på grund af særlige, af fællesskabsretten flydende fordele, når den omhandlede ydelse garanteres af en enkelt medlemsstats lovgivning, uden hensyn til varigheden af forsikrings- eller arbejdsperioder, så følger det nødvendigvis af forordning nr. 1408/71, at den berettigede kan modtage hele ydelsen i stat A og en ydelse i staten B, opgjort i forhold til de tilbagelagte perioder i de to lande, uden at staten A kan foretage reduktion på grund af sammenfald. Dette princip ville altså medføre, at staten A måtte bære en alt for stor del af byrden.

Når henses til dommen i ovennævnte sag 34/69 og det omfang, i hvilket artikel 46, stk. 3 tillader en reduktion af den ydelse, der gives alene efter den nationale lovgivning, med et beløb,der ikke ovestiger den ydelse, der følger af forordning nr. 1408/71 alene, ses det ikke, at denne bestemmelse er uforenelig med formålene i traktatens artikel 51.

Kommissionen har først gjort gældende, at det kan antages, at der i realiteten var sket en dobbelt sammenlægning af ydelser og altså en dobbelt reduktion af disse. FNROM's beslutning er grundet på artikel 46, stk. 3, men også på artikel 12 i forordning nr. 1408/71, på artikel 7 i forordning nr. 574/72 og artikel 23 i den kongelige belgiske anordning af 19. november 70. Den sidstnævnte bestemmelse indeholder en klausul, i medfør af hvilken beløbet af kumulation af ydelser af forskellig art kan reduceres. Man kunne forestille sig, at Mura udover sin belgiske og franske invalidepension får ydelser fra en ulykkesforsikring eller erhvervssygdomsforsikring i Belgien. Det egentlige spørgsmål er ikke, om den belgiske »anti-sammenlægnings«-regel finder anvendelse uden hensyn til forbudet herimod i artikel 12 i forordning nr. 1408/71 for ydelser af samme art opgjort efter artikel 46; spørgsmålet er, om artikel 46, stk. 3 og det i Domstolens dom i ovennævnte Petroni-sag udtrykte princip, der blev bekræftet ved dom af 3. februar 1977 i Strehl-sagen, skal finde anvendelse.

Det synes således, at der udover spørgsmålet om den fortolkning af artikel 12 i forordning nr. 1408/71, som Domstolen afæskes, og denne bestemmelses ordlyd, også opstår det spørgsmål, om anvendelse af regler om forbud mod dobbeltydelser er forenelig med traktatens artikel 51.

Artikel 12 opstiller først det princip, at regler om forbud mod dobbeltydelser i de nationale lovgivninger kan anvendes på de arbejdstagere, som er omfattet af forordning nr. 1408/71, medmindre der er tale om visse ydelser af samme art, især invaliditetsydelser, der er opgjort efter artikel 46. Imidlertid spørger den foreliggende ret, hvorvidt fællesskabsretten skal anvendes fremfor den nationale anti-sammenlægningsregel, såfremt artikel 12 bevirker en begunstigelse af den vandrende arbejdstager i forhold til den fastboende. Hermed er der sat spørgsmålstegn ved princippet om fællesskabsrettens forrang for den nationale ret. Den snævre forbindelse, som eksisterer mellem princippet om den umiddelbare anvendelighed af traktatens bestemmelser og a fortiori af fællesskabsforordningerne, og princippet om disse reglers forrang, er imidlertid blevet særligt fremhævet af Domstolen i flere sager. Men antallet af sager, der er forelagt Domstolen, beviser, at medlemsstaterne er stærkt imod princippet om, at uafhængigt af hinanden erhvervede pensioner ikke må begrænses.

Domstolen har imidlertid i sagerne 1/67 og 2/67, Ciechelski og De Moor, Sml. 1965-1968, s. 365 og 375 fastslået, at reduktion af pensionen er mulig i tilfælde, hvor der er periodesammenfald, dvs. hvis ydelsen angår perioder, der allerede har dannet grundlag for beregningen af ydelsesbeløb, udbetalt af en stats kompetente institution. De af Kommissionen fremskaffede eksempler beviser ikke blot, at sammenlægning af pensionerne kan føre til et ydelsesbeløb, som overstiger det højeste teoretiske beløb, men endog til et beløb, som kan være langt større end den pågældendes tidligere løn. Vanskeligheden består i at fastslå, fra hvilket niveau der er tale om urigtigt oppebårne dobbeltydelser, og om det er fællesskabslovgivers eller den nationale lovgivers opgave at fastsætte dette niveau, og hvorledes den således tilladte reduktion skal gennemføres.

Domstolen har anerkendt, at også i visse andre tilfælde, end hvor der foreligger sammenfald af forsikringsperioder, kan den fortolkning, som Domstolen har givet af artikel 51, føre til dobbeltpensioner, men den har præciseret, at »dette resultat ikke følger af en fortolkning af fællesskabsretten, men af den faktisk gældende ordning, som i mangel af fælles regler om socialsikring hviler på en simpel koordinering af endnu ikke harmoniserede nationale lovgivninger« (sag 50/75). Generaladvokat Trabucchi har, idet han i forbindelse med sit forslag til denne sags afgørelse gennemgik sag 140/73, hvor Domstolen allerede havde givet udtryk for det samme, anført, at

Domstolen, hvad angår ugyldighed »ved valget mellem risikoen for en utilstrækkelig beskyttelse, der i visse tilfælde kunne være følgen af en generel regel om bortfald på grund af kumulation, og muligheden for en overdreven beskyttelse af arbejdstageren, altid har valgt den sidste løsning.« Domstolen har altid, såvel i sag 50/75 som i sag 140/73, fastslået, »at det følger af artikel 11 i forordning nr. 3, at de nationale lovgivninger vil kunne fastsætte regler om et sådant problem (sammenlægningen af pensioner), hvis det drejer sig om ydelser, der ikke er erhvervet i henhold til forordningens artikler 27 og 28«. Vil det sige, at Domstolen finder det overensstemmende med traktatens artikel 51 at anvende nationale anti-sammenlægningsregler til at reducere en ydelse, som er erhvervet i henhold til den nationale lovgivning og uden benyttelse af sammenlægningsmetoden? Hvis Domstolen har udtalt sig således, ville de nationale lovgiveres enekompetence være bekræftet med hensyn til reduktion af de autonome pensioner. Dette ville i øvrigt tilskynde de medlemsstater, som ikke kender anti-sammenlægningsregler, til at indføre sådanne i deres lovgivning. Endelig ville der være fare for, at medlemsstaternes enekompetence kunne bevirke reduktioner i et uberettiget omfang. Man kunne ganske vist sørge for en koordinering på fællesskabsplan af disse anti-sammenlægningsregler. Men udover det forhold, at den allerede indviklede opgørelse yderligere kompliceredes, og at udbetalingstidspunkterne yderligere forhaledes, ville en sådan løsning sluttelig give det samme resultat som systemet i artikel 46, stk. 3, som Domstolen har anset som uforenelig med traktatens artikel 51. Kommissionen mener at have fundet en løsning på problemet i det forslag til forordning, som den havde fremsat for Rådet den 20. november 1968.

Følgelig finder Kommissionen, at spørgsmålet bør besvares således:

»Det fundamentale princip om fællesskabsrettens forrang for den nationale ret indebærer, at en national retsregel ikke kan anvendes, når fællesskabsretten forbyder dette, heller ikke selv om anvendelsen af fællesskabsretten bevirker en begunstigelse af den vandrende arbejdstager i forhold til den fastboende arbejdstager«.

I retsmødet den 8. juni 1977 har sagsøger i hovedsagen repræsenteret af Mariscal, sagsøgte i hovedsagen repræsenteret af direktør for den italienske sociale forsorg »Patronato A.C.L.I.« Rossini, den belgiske regering repræsenteret af Donis som befuldmægtiget, den italienske regering repræsenteret af Fiumara som befuldmægtiget, og EØF-Kommissionen repræsenteret af Jonczy som befuldmægtiget, fremsat deres mundtlige indlæg.

Generaladvokaten har fremsat sit forslag til afgørelse i retsmødet den 20. september 1977.

Præmisser

1 Ved dom af 21. januar 1977 indgået på Domstolens justitskontor den 10. februar s.å. har Cour du travail de Mons i medfør af EØF-traktaten stillet et spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 12 i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971 (II), s. 366, org.ref. JO L 149 af 4. 7. 1971, s. 2);

2 spørgsmålet er opstået under en retssag vedrørende den kompetente belgiske institutions beregning af invalidepension til sagsøgte i hovedsagen (herefter benævnt sagsøgte), en italiensk statsborger, som har arbejdet som minearbejder, først i Frankrig og siden i Belgien;

3 i Belgien opfyldte sagsøgte alle de betingelser, som den nationale lovgivning stiller for erhvervelse af invalidepension efter den for minearbejdere gældende ordning;

4 i Frankrig derimod blev sagsøgte først berettiget til en ydelse, efter at artikel 45 i forordning nr. 1408/71 var blevet bragt i anvendelse, idet denne ydelse blev beregnet således, at de faktisk tilbagelagte perioder i de to medlemsstater blev lagt sammen, og den franske ydelse dernæst forholdsmæssigt beregnet;

5 dernæst trak den belgiske institution under henvisning til nationale regler om forbud mod dobbeltydelser det forholdsmæssigt beregnede franske beløb fra invalidepensionen og krævede, at sagsøgte tilbagebetalte det for meget udbetalte.

6 Sagsøgte har anført, at den belgiske institution ved anvendelsen af de nationale regler om forbud mod dobbeltydelser har fradraget det teoretiske franske beløb (26 03,45 FF) og ikke det forholdsmæssigt beregnede franske beløb (2 003,81 FF årligt).

7 Det tilkommer den nationale ret at afgøre dette spørgsmål om anvendelse af de nationale regler om forbud mod dobbeltydelser.

8 Der spørges, om artikel 12 i forordning nr. 1408/71, der tillader sammenlægning af ydelser, har forrang for interne »anti-sammenlægnings«-regler i tilfælde af, at fællesskabsreglerne bevirker en begunstigelse af den vandrende arbejdstager i forhold til den fastboende.

9 Den i spørgsmålet indeholdte antagelse, at vandrende arbejdstagere er gunstigere stillet end arbejdstagere, som aldrig har forladt deres land, kan ikke anerkendes, idet der ikke kan statueres forskelsbehandling, hvor retsstillingen ikke er ens;

10 eventuelle forskelle i den vandrende arbejdstagers favør skyldes ikke en fortolkning af fællesskabsretten, men at der ikke findes en fælles ordning for social sikring eller nogen harmonisering af de eksisterende nationale ordninger, hvilke mangler den nugældende enkle koordination ikke er i stand til at afhjælpe.

11 Artikel 12, stk. 2 i forordning nr. 1408/71 bestemmer, at »indeholder en medlemsstats lovgivning bestemmelser om, at en ydelse skal nedsættes, stilles i bero eller bortfalde, når modtageren samtidig får udbetalt andre sociale ydelser eller oppebærer andre indtægter, finder disse bestemmelser tillige anvendelse, selv om det drejer sig om ydelser, som den pågældende har opnået i henhold til en anden medlemsstats lovgivning, eller om indtægter, han har oppebåret på en anden medlemsstats område. Denne bestemmelse finder dog ikke anvendelse, såfremt den pågældende oppebærer ydelser af samme art ved invaliditet, alderdom, dødsfald (pensioner) eller erhvervssygdom, der fastsættes af institutionerne i to eller flere medlemsstater i overensstemmelse med artiklerne 46, 50 og 51 eller artikel 60, stk. 1 litra b)«;

12 som Domstolen allerede har kendt for ret i dom af 21. oktober 1975, (Petroni, sag 24/75, Sml. 1975, s. 1149) er artikel 46, stk. 3 uforenelig med traktatens artikel 51 i det omfang, den foreskriver, at ydelser, der er erhvervet i forskellige medlemsstater, skal begrænses ved formindskelse af en ydelse, som udelukkende er erhvervet i henhold til én medlemsstats nationale lovgivning;

13 det følger heraf, at sidstnævnte stykke ikke finder anvendelse i tilfælde, hvor dette vil medføre en nedsættelse af en ydelse, som udelukkende er erhvervet i henhold til én medlemsstats lovgivning, og at heller ikke artikel 12, stk. 2, andet punktum finder anvendelse i sådanne tilfælde;

14 kan dette andet punktum ikke anvendes, er det det første punktum, som finder anvendelse, hvilket medfører, at det er den nationale lovgivnings bestemmelser om, hvorvidt ydelser kan nedsættes, stilles i bero eller bortfalde, der finder anvendelse på modtageren;

15 det fremgår imidlertid af artikel 46, stk. 1, at såfremt den udelukkende anvendelse af de nationale bestemmelser om rettens erhvervelse og beregning af ydelsen er mindre gunstig for arbejdstageren end anvendelse af reglerne om

sammenlægning og forholdsmæssig beregning, skal disse sidstnævnte finde anvendelse;

16 der bør således svares, at oppebærer en arbejdstager pension udelukkende i henhold til national lovgivning, er forordning nr. 1408/71 ikke til hinder for, at den nationale lovgivning i sin helhed finder anvendelse på ham, herunder de nationale regler om forbud mod dobbeltydelser, idet det dog er en betingelse, at viser den nationale lovgivning sig at være mindre gunstig for arbejdstageren end ordningen med sammenlægning og forholdsmæssig beregning, skal denne sidste anvendes, som foreskrevet i artikel 46, stk. 1 i forordning nr. 1408/71.

Vedrørende sagsomkostningerne

17 De omkostninger, der er afholdt af den belgiske regering, den italienske regering, den nederlandske regering, Det forenede Kongeriges regering og Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, som har indgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres;

18 da retsforhandlingerne i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser,

kender

DOMSTOLEN

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt den af Cour du travail de Mons ved dom af 21. januar 1977, for ret:

Oppebærer en arbejdstager pension udelukkende i henhold til national lovgivning, er forordning nr. 1408/71 ikke til hinder for, at den nationale lovgivning i sin helhed finder anvendelse på ham, herunder de nationale regler om forbud mod dobbeltydelser, idet det dog er en betingelse, at viser den nationale lovgivning sig at være mindre gunstig for arbejdstageren end ordnin-

gen med sammenlægning og forholdsmæssig beregning, skal denne sidste anvendes som foreskrevet i artikel 46, stk. 1 i forordning nr. 1408/71.

Kutscher Sørensen Bosco Donner Mertens de Wilmars

Pescatore Mackenzie Stuart O'Keeffe Touffait

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 13. oktober 1977.

A. Van Houtte
Justitssekretær

H. Kutscher
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT J.-P. WARNER
(se sag 112/76, s. 1658)